

متن پیاده سازی شده نشست هفتم (30) سال دوم درس خارج فقه هنر 22 آبان 1401

برای دریافت فایل [کلیک کنید](#)

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين وصلى الله على محمد و آله الطاهرين

اللهم كن لوليک الحجة ابن الحسن صلواتک علیه و علی آبائه فی هذه الساعة و فی کل ساعة وليا وحافظا و قائدا و ناصرا و دليلا
وعینا حتی تسکنه ارضک طوعا و تمتعه فیها طویلا
حکم تعلیم ، تعلم ، استماع یا سمع و ترویج غنا و موسیقی
راجع به برخی مطالبی که بیان شد ، دو مناقشه هست:

یکی این که اگر در یک مساله چندین روایت بود، نیاز به بررسی سند هست یا نه؟ این که بگویم الروایات کلها یا جلها ضعیفه اما اولی ضعفش به این دلیل و دومی به این دلیل؛ اما اگر فقیه به یک قراری برسد با ملاحظه چند نص...؛ یا روی برخی از مبانی رجالی... مثلا شخصی می گوید آن چه در کتب اربعه هست، مخصوصا کافی نیاز به سند ندارد، اگر این روایات برخی در کتاب کافی یا کتب اربعه باشد، بحث این است که ما فقیه سترگی مثل مرحوم نایینی را داریم که می فرماید: مناقشه در روایات کافی کار عجزه است؛ آقای نایینی هم نه اخباری است نه طلبه سطح 3 ؛ این موارد هست که کار ما را مشکل می کند.
نکته دوم : بگویم روایات منع مداوا به حرام، اطلاق دارد یا عموم دارد و باطلاقه و عمومه فرض اضطرار را می گیرد؛ وقتی این طور شد ، ادله اضطرار می آید و تخصیص می زند؛ این جا یک بی دقتی شده است و آن ، این که روایاتی که منع تداوی می کند در واقع صغرا را می زند و می گوید در حرام ، شفا نیست. و اگر تو فکر می کنی مضطر شدی در واقع آن راه علاج تو نیست و شفا ندارد.

در واقع طرف مضطر به ما فيه الشفا است ... و روایت هم می گوید لیس فيه الشفاء ... و تو داری اشتباه می کنی... این جا نباید بگویم به عموم است یا با به اطلاق است ...

ادله اضطرار میگوید : اگر شما مضطر شدی به هر چه اضطرار شما را برطرف میکند متمسک شدی ، آن چیز بر تو حلال است.

لذا براین اساس مال غیر حلال است ...

اما این ادله می گوید این اشتباه است زیرا این اضطرار تو را برطرف نمی کند...

مگر این که کسی از طریق علم تجربی و تدریجی برسد به این که این طوری نیست ؛ ما این جا در واقع علم و تجربه را قرینه برای عدم صحت این روایات قرار دهیم

یا .... عدم کلیت روایات ....

به هر حال ممکن است این طور برداشت کنیم که ائمه علیهم السلام می خواستند بگویند مردم فوری سراغ حرام نروید ؛ این که خداوند در حرام شفا قرار نداده ؛ نه این که برای هیچ کس در هیچ مکانی و زمانی ؛ یعنی ابدیت روایات را بزنیم.. اگر واقعا کسی دین نداشته و بارها تجربه کرده که مثلا استخوان درد که میگیرد مثلا شراب برای او خوب است و اگر الان تصور کنید چنین شخصی متدین شده است و الان هم استخوان درد گرفته است؛ تمام راه ها را هم رفته است؛ چه باید بکند؟ البته با یک جواب سطحی نمی توان اضطرار را بر ادله حاکم کرد.

در بحث های غنا، بحثی که تا الان در پنج جلسه داشتیم بحث استثنائات غنا بود، بر شما باد نگاه عام به این مباحث داشتن ؛

دفع افسد به فاسد که مختص بحث غنا نیست؛ لذا هر حرفی که ما زدیم میتوان استفاده کرد برای جای دیگری... مثل بحث حداء .. یا استثنای حداء ....

امروز بحث ما حکم تعلیم موسیقی یا کلاس آواز خوانی است....

در ادامه تعلیم بحث اجرت مطرح می شود؛ پولی که معلم می گیرد ؛ و بحث بعدی تعلم است ؛ بحث گوش فرادادن ... استماع ... بحث به گوش خوردن ... سمع ..... بحث ترویج ... فرض کنید صحنه نواختن آلات موسیقی را نشان می دهد به نوعی قبح زدایی از کار و ترویج آن ....

اگر اجازه دهید بحث را با یک عبارت آقای خوبی بخوانم؛

هل يجوز تعلم الغنا و تعليمه او لا ؟ تغنی و استماعش تعلیمش و تعلمش گاه به توصیف است؛ گاه در کلاس آلات نیست و فقط به توصیف است... قد یكون بالوصف ... و بالسؤال عن قواعد و جواب (کلاسی است که آلات موسیقی نیست اما صرفاً توصیف و تئوری است) می گوید: اگر تغنی و استماع باشد ،چه جای شک دارید؟ حرام است .

اما اگر با توصیف باشد؛ مثل کسی که آموزش رانندگی می گذارد اما نه ماشینی است ؛ ...ایشان معتقد است صرف تئوری بودن اشکال ندارد. و اگر گفته شود با روایاتی که هست در این باره چه کنیم؛ ایشان معتقد است این روایات همه ضعیف السند است. و معتقد است اصل بر جواز است مگر این که عنوان ثانوی در کار باشد.

البته فقیه است و توجه دارد، می گوید مگر عنوان محرمی در کار باشد...

اول ما باید ببینیم روایاتی که ایشان اشاره دارد، کجاست؟

میدانید مجموعاً ما نسبت به روش ایشان نقد داریم.

روایتی هست ؛ قاضی نعمان المصری؛ عن الصادق؛ همه روایات در مستدرک است و همه هم از نظر رجالی ضعیف است و مرسله است امام صادق علیه السلام می فرمایند: لا یحل بیع الغناء و لا شرائه و استماعه نفاق و تعلمه کفر ...

باید پرسید نفاق یعنی چه ؟ در حکم نفاق است یعنی چه ؟ آیا به این معنی که این آدم اظهار ایمان کند اما سبک زندگی مسلمانی نداشته باشد؟

اصطلاحات باید توجیه شود؛

روایات دوم ؛

عَنْ سَهْلِ بْنِ زَيْدٍ وَ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ جَمِيعاً عَنْ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ مُحَمَّدٍ الطَّاهِرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: سَأَلَهُ رَجُلٌ عَنْ بَيْعِ الْجَوَارِي الْمَغْنِيَّاتِ فَقَالَ شِرَاؤُهُنَّ وَ بَيْعُهُنَّ حَرَامٌ وَ تَعْلِيمُهُنَّ كُفْرٌ وَ اسْتِمَاعُهُنَّ نِفَاقٌ .

روایت سوم؛ روایت ابراهیم ابن ابی ولاد است

روایت اول از مستدرک است ؛ روایت دوم و سوم در وسائل است ؛ ج 17 ابواب ما یکتسب به باب 16 ص 123 و 124 .

این روایات ممکن است کسی بگوید مطلق است ؛ چه به توصیف باشد و چه به خواندن باشد؛ من اینجا اضافه کردم که تعابیر علما هم مطلق است.

اگر این طور باشد حق با آقای خوبی است که بگوییم اگر با توصیف باشد جایز است ... اگر با عمل باشد بحث دارد.

این جا یک چیز هست و آن این که با یک نگاه اجتماعی با مساله برخورد کرد

اگر شارع کاری را حلال اعلام کند اما در عمل مبنای حرام شود آیا این با حکمت می سازد؟!

من گفتم : لو جوز الشارع تعلیم الغناء و تعلمه مع الفساد فی اعماله و حرمة لکان ذلک موجبا لرواجه من جهة عدم التزام کثیر من المتعلمین بعدم اعماله بل کثیرون يتعلمون الغناء و قواعدہ ليعلموا و يکتسبوا به و الحکمة تقتضی ان یمنع الشارع تعلیمه و تعلمه حذرا مما ذکر .....

شارع بیاید یک راهی را طی کند، که باب معصیت را باز کند؛ اگر فرض کنید سوار ماشین شدن حرام باشد، مثل عربستان که برای زنها ممنوع اعلام کرده است...

منع آموزش ... از آن طرف هم بگوییم کلاش اشکال ندارد...

ممکن است شما بگویید آیا این همان سد ذرایع سنی ها نیست؟

یکی از مناشی فتاوی سنی ها سد ذرایع است.

سنى ها ورود زن ها را به قبرستان ممنوع اعلام کرده اند. سد ذرايع الى الحلال ؛ منع کرده ذرايع الى الحرام ؛ مثل اين كه گفته شود مقدمه حرام، حرام است ...

اين ، آن نيست

اين كه من گفتم استدلال به ادراك عقل است.

و ربطى به سد ذرايعى كه گفته شد، ندارد.

اين جا يك فرايند عقلى را بيان مى كند .

مى گويد شارع غنا را حرام مى داند، موسيقى را حرام مى داند و جواز آموزش و ياددادن موسيقى را همى است براى ارتكاب و شارع راه ارتكاب معصيت را باز نمى كند پس تعليم و تعلم را باز نكرده است و شارع راه را باز نكرده و اگر بخواهيم قياسى به آن نگاه كنيم بايد بگوئيم تعليم و تعلم را همى است براى رسيدن به حرام و هر وسيله حرام را شارع منع کرده است؛ پس اين را هم شارع منع کرده است.

اين جا يك كارى كه باب آن باز ميشود اين كه فرق بين استدلالهاى عقلى با سد ذرايع و مقدمه حرام ، حرام است ما مى گوئيم اين استدلال عقلى است نه از باب سد ذرايع ؛ در سد ذرايع ، موردمان حرمت ندارد مى گوئيم چون وسيله حرام است شارع نمى تواند اجازه دهد ... فرق است بين جابى كه از عقل استفاده مى كنيم و استدلال مى كنيم تا جابى كه مى خواهيم از سد ذرايع استفاده كنيم گرچه من به كلى سد ذرايع را رد نمى كنم.

به هر حال اگر اين طور باشد تفصيل آقاى خويى زير سوال مى رود ...

استماع موسيقى

در اين باره روايات زيادى به چشم مى خورد ....

مثل اين روايت: صحيحه على بن جعفر عليه السلام

مى گويد ا زموسى بن جعفر عليه السلام سوال كردم : سالته عن الرجل يتعمد الغناء يجلس اليه قال: لا ....

يتعمد الغناء يعنى مى رود به سمت غنا ء .....

مگر اين كه بگوئيم اين صرف گوش دادن نيست...

بسيارى از روايات اجتناب از غنا را مطرح کرده است ...

اجتناب از غنا به خواندنش هست به گوش دادنش هم هست....

لا ينبغي معطل شدن در اين مساله

سماع موسيقى اگر بى اختيار باشد ،كه بحثى ندارد....

نسبت به اين صورت كه خود فرد زمينه گوش دادن به موسيقى را فراهم کرده باشد، اين مى تواند استماع باشد و در واقع در

معرض قرار دادن خود است ....

من نوشتم : لو سبب صدق الاستماع كمن يعجبه الغناء فيهى ء ارضية توجب السمع فسمع المذكور استماع فى الحقيقة فيحرم ..

اين جا بحث بر سر حالت دوم است كه آيا بايد جلسه را ترك كند يا نه ....؟

باز اين جا دو بحث است يك بحث نهى از منكر است و يك بحث هم اين است كه خود جلسه را ترك كند ....

اين را در جلسه آينده اشاره خواهيم داشت ؛ بحث بعدى شبيهه موضوعيه و شبيهه حكميه است ....

الحمد لله رب العالمين